

# ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ ТРАНСФЕРУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО- ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**РУДИКА В.І.**

*докт. екон. наук, директор  
ДП «ГПРОКОКС»*

**ПЕРЕРВА П.Г.**

*докт. екон. наук, професор  
Національний технічний  
університет «Харківський  
політехнічний інститут»  
(Харків, Україна)*

З огляду на світові тенденції, Україна задекларувала свій намір в інноваційному розвитку. Наслідком цього стала підвищена увага до процесу створення і впровадження інновацій. У цьому ланцюзі особливої актуальності має момент передачі технології від наукової сфери у виробничу, тобто механізм трансферу технологій.

Незважаючи на значну кількість теоретичних наукових досліджень і накопиченого за останні роки практичного досвіду, стан ефективного здійснення трансферу технологій вимагає прийняття важливих рішень, які б забезпечили єдині підходи до цього процесу від ідеї до практичного результату. Зокрема, необхідне вироблення єдиної думки щодо визначення змісту терміна «трансфер технології» та відмінності цього поняття від понять «трансфер інформації», «комерціалізація технології». Також важливою є ідентифікація етапів трансферу технології в процесі створення інновації. Наукове дослідження цієї

проблематики на сьогодні є особливо актуальним і дозволить краще зрозуміти процес трансферу технології.

Трансфер технологій відноситься до процесу передачі результатів наукових і технологічних досліджень на ринок та до більш широкого суспільства, разом із відповідними навичками та процедурами, і як такий є невід'ємною частиною процесу технологічних інновацій. Передача технології - це складний процес, який включає безліч ненаукових та нетехнологічних факторів та багато різних зацікавлених сторін. Хороших або якісних результатів досліджень недостатньо для успішної передачі технологій, загальна обізнаність та готовність як на рівні організацій, так і приватних осіб, а також навички та спроможність, пов'язані з конкретними аспектами, такими як доступ до фінансування ризиків та управління інтелектуальною власністю, також є необхідними компонентами.

Трансфер технологій охоплює складний ланцюжок створення вартості, що пов'язує дослідження з їх можливим розгортанням у суспільстві. Це починається з відкриття нових технологій у науково-дослідних установах з подальшим розкриттям, оцінкою та захистом цих технологій. Наступні кроки включають маркетинг, потенційні ліцензійні угоди та розробку продуктів на основі технічних винаходів. Потім, наприклад,

фінансова віддача цих продуктів може бути використана для подальших досліджень.

На сьогоднішній день існує значна кількість публікацій як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, в яких розглядаються питання теорії і методології трансферу і комерціалізації технологій. Зокрема, ця тематика виступає об'єктом дослідження в роботах Зараменских Е.П., Коціскі Д., Ткачової Н.П., Кобєлевої Т.О., Верес Шомоші М., Старостіної А.О., Сакай Д., Товажнянського В.Л. та ін. [1-16]. Але незважаючи на це, єдності думок щодо розуміння трансферу технологій немає.

Актуальність теми зумовила мету дослідження, яка полягає у виробленні обґрунтованої трактування понять процесу передачі технологій на базі існуючих авторських поглядів на визначення змісту трансферу технології, комерціалізації технології, ідентифікації етапів трансферу технології для внесення і обґрунтування власних пропозицій щодо вдосконалення теоретичних аспектів у сфері інноваційної діяльності в Україні.

У світовій і вітчизняній практиці зміст трансферу технологій розглядають в двох напрямках:

- а) на макрорівні;
- б) на мікрорівні.

У першому випадку трансфер технологій ототожнюється з міжнародним обміном технологій, а в другому - розглядається як процес передачі технологій

від науки до виробництва на рівні НДІ, дослідницьких лабораторій, вузів, підприємств та інших організацій.

Сформулюємо власне визначення трансферу технологій, яке полягає в наступному: трансфер технологій - це процес передачі технології від однієї фізичної / юридичної особи іншій фізичній / юридичній особі на умовах, визначених юридичним договором, укладеного між ними, з наступною можливою комерціалізацією даної технології. Трансфер технології призначений для виконання конкретного завдання і є досить важким видом комунікації.

Оскільки технологія в даному контексті є по суті інформацією, трансфер є поширення технологій за допомогою інформаційних каналів різного типу: від особи до особи, від групи до групи, від організації до організації.

Чітке і загальноприйняте визначення поняття трансферу технологій забезпечить загальне бачення процесу передачі технології всім його суб'єктам, а також розуміння необхідності укладення юридичної угоди для захисту своїх прав. Проведення дослідження з цієї проблематики допоможе сформувати методiku оцінки вартості технології в процесі її передачі на різних етапах інноваційного процесу.

Дослідження проблеми сутності поняття трансферу технологій дозволяє зробити наступні висновки [2]:

а) відповідно до Цивільного кодексу України, «трансфер технології - передача технології, що оформляється шляхом укладення двостороннього або багатостороннього договору між фізичними та / або юридичними особами, яким встановлюються, змінюються або припиняються майнові права і зобов'язання щодо технології та / або її складових»;

б) відсутність єдиного загальноприйнятого підходу до розуміння поняття «трансфер технологій» виключає формування єдиного теоретичного та методологічного простору в питаннях передачі технології;

в) трансфер технології - це різновид трансферу інформації, який обов'язково повинен здійснюватися за умови підписання юридичної угоди між його суб'єктами;

г) визначення істотних особливостей процесу трансферу технології по всіх етапах його здійснення дає підхід до розгляду трансферу технологій та комерціалізації технології як двох автономних процесів, які можуть відбуватися як послідовно, так і незалежно один від одного.

В цілому тільки систематичний і комплексний підхід в утвердженні теоретичних основ процесу трансферу технології на законодавчому рівні дозволить уникнути перешкод на шляху домовленостей між продавцями і покупцями технологій, забезпечить підвищення ефективності ведення інноваційної діяльності в Україні.

### **Список використаних джерел:**

1. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.
2. Зараменских Е.П. Трансфер технологий: сущность и значение в развитии экономики Российской Федерации // Вестник ТГУ. 2013. №9 (125). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/transfer-tehnologiy-suschnost-i-znachenie-v-razvitii-ekonomiki-rossiyskoy-federatsii>
3. Перерва П.Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи. Вісник нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 24 (1246). – С. 153-158.
4. Товажнянский В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.А. Антикризисный менеджмент производственно-комерческой деятельности предприятий машиностроения // Государство и рынок: механизмы и методы регулирования в условиях преодоления кризиса: колл. моногр.- СПб.: Астерион, 2010.- Т.2.- п.6.2.- С. 254-264.
5. Перерва П.Г. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності / П.Г.Перерва, С.Нагі, Т.О.Кобелева // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
6. Товажнянський В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління. Вісник НТУ «ХПІ». 2015. № 59 (1168). С. 148-152.
7. Kocziszky György, Somosi Veres M., Kobieliieva T.O. Reputational compliance // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. Харків, 2017.– С. 140-143.
8. Перерва П.Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). – Харьков : Фактор, 2009. 480 с.
9. Перерва П.Г. Потребность в электротехнических средствах автоматизации. Теория и методы определения. - Харьков : Основа. 1991. 114 с.

10. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л., ПЕРЕРВА П.Г. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства. Економіка розвитку. Харків : ХНЕУ. 2010. №2 (54). С.46-50.

11. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. – К.: Знання, 2009. – 1070 с.

12. Перерва П.Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена.- Ростов н/Д: Феникс, 2003. - 592 с.

13. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві. Навч.посібник.- Харків : «Основа», 1993.- 288с.

14. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. Економіка розвитку. 2011. № 4 (60). С. 116-120.

15. Перерва П.Г., Гочарова Н.П., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса. Учебное пособие - Киев: ВИРА-Р. 1998.- 267с.

16. Перерва П.Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаєнс програма промислового підприємства.– Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.